

Handläggare
Daniel Edenborgh
Telefon: 08-50842252

Till
Norra innerstadens stadsdelsnämnd
2024-06-13

Remiss av Miljöprogram 2030 för Stockholms stad

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2023/682

Förvaltningens förslag till beslut

Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Stockholms stads miljöprogram har reviderats mot bakgrund av det uppdrag som gavs i kommunfullmäktiges budget för 2023. Miljöprogrammet är ett stadsövergripande styrdokument som slår fast mål inom de sju områden där utmaningarna för Stockholm och påverkan på omvärlden bedöms som störst.

Förvaltningen är positiv till det föreslagna miljöprogrammet då det är välgrundat utifrån bland annat miljötillståndet i staden, internationella överenskommelser och nationella mål. Förvaltningen ser dock vissa utvecklingsbehov, bland annat att programmet skulle kunna förkortas för ökad läsbarhet, utökas med ett resonemang kring ekonomiska aspekters påverkan och förtydliganden kring praktiskt genomförande.

Bakgrund

Norra innerstadens stadsdelsnämnd har av kommunstyrelsen fått en remiss för yttrande senast den 20 juni 2024.

Ärendet

Stockholms stads miljöprogram har reviderats mot bakgrund av det uppdrag som gavs i kommunfullmäktiges budget för 2023 samt utifrån den halvtidsuppföljning av innevarande program som genomförts under 2022. Målstruktur och perspektiv följer i huvudsak samma struktur som tidigare miljöprogram. Kopplingen till Agenda 2030 har stärkts så att det tydliggörs att miljöarbetet även behöver främja den sociala och ekonomiska hållbarheten.

Innebörden av en rättvis omställning har tydliggjorts och inarbetats i programmet. De utvecklade arbetssätt som nuvarande miljöprogram lyfter fram har preciserats ytterligare. Stadens kvalitetsprogram har i tillämpliga delar vägts in i miljöprogrammet.

Miljöprogram 2030 för Stockholms stad

Stockholms stads miljöprogram är ett stadsövergripande styrdokument och slår fast mål inom de sju områden där utmaningarna för Stockholm och påverkan på omvärlden bedöms som störst. Programmet innehåller 18 delmål som preciserar den strategiska inriktningen. Programmet fastställer vilka nämnder och bolagsstyrelser som är ansvariga för att genomföra åtgärder samt följa upp arbetet för respektive delmål och är utgångspunkt för handlingsplaner som konkretiserar genomförandet för att nå målen. Programmet fokuserar på vad staden som organisation själv kan göra men innehåller också målsättningar som uppnås tillsammans med andra, exempelvis näringslivet och stockholmarna.

Nedan sammanfattas innehållet i de sju målen.

1. *En rättvis och inkluderande omställning* handlar om hur miljö- och klimatarbetet ska bidra till ett mer jämlikt samhälle. Stadens verksamheter ska utformas så att de stärker en rättvis omställning och grupper som drabbas hårdast av miljöproblemen ska skyddas. Stockholmarna ska vara delaktiga och ha inflytande i omställningen.
2. *Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck* tar avstamp i Parisavtalet och det ansvar som en stad som Stockholm förväntas ta. Stockholm ska bli klimatpositivt 2030 och fossilfritt 2040 genom kraftigt minskade utsläpp och koldioxidlagring. I synnerhet behövs en kraftigt minskad klimatpåverkan från transportsektorn. Frågan om att minska klimatpåverkan från stadens måltider och livsmedel adresseras också särskilt. Stadens organisation ska vara fossilfri till 2030. Utsläppen till följd av stadens, boendes och verksammas konsumtion ska minska kraftigt, både de utsläpp som sker i Stockholm och i omvärlden.
3. *Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem* innebär att stadens växter och djur ska leva i livskraftiga populationer. Den biologiska mångfalden och den blågröna infrastrukturen ska stärkas. Vattenkvaliteten ska förbättras och på sikt ska god vattenstatus uppnås. Staden ska bidra till en starkt biologisk mångfald, både lokalt och i omvärlden.
4. *Ett klimatanpassat Stockholm* handlar om att stärka stadsmiljöns motståndskraft med hänsyn till ett varmare och mer nederbördsrikt klimat. Staden behöver arbeta vidare med verksamhetsanpassning och ha rutiner och åtgärder på plats för

- att bedriva samhällsviktig verksamhet även under extrema väderhändelser. Särskild hänsyn ska tas till sårbara grupper.
5. *Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm* bidrar till flera andra mål men är också ett viktigt mål i sig. Användningen av materiella resurser och energi behöver bli mer effektiv. Konsumtionen behöver vara inom hållbara nivåer och staden behöver förändra materialval, beteenden och konsumtionsmönster samt främja och möjliggöra cirkulära flöden. Resurser behöver cirkulera i stället för att gå till energiutvinning.
  6. *Ett giftfritt Stockholm* handlar om att förekomsten av skadliga ämnen behöver minska för att inte vålla hälso- och miljömässiga problem. Staden ska minska användningen av skadliga ämnen och verka för ökad medvetenhet om detta bland stockholmare och näringsliv.
  7. *Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö* innebär att utsläppen från framförallt trafiken minskar så att luftkvaliteten förbättras och bullret från trafiken minskar.

Utöver målen innehåller miljöprogrammet även ett avsnitt om genomförandet. För att lyckas med klimat- och miljöarbetet behövs en bredd av verktyg och utvecklade arbetssätt. Inköp är betydelsefullt för att uppnå majoriteten av miljöprogrammets mål. Staden är en stor köpare av både varor och tjänster och det finns stor potential att göra en miljönytta via stadens inköp. Samverkan behöver utvecklas såväl internt inom stadens organisation som externt med bland annat näringsliv, civilsamhället och akademien. Stadens interna och externa kommunikation är en viktig strategisk process som ger stöd för att nå målen i programmet och som dessutom påverkar hur vårt arbete och staden uppfattas. Innovation, digitalisering och lärande behövs för att tillvarata digitaliseringens möjligheter, inkludera nya arbetssätt, utveckla tjänster för invånare och näringsliv och för att sprida kunskap om det arbete som utvecklats.

Miljöprogrammet är integrerat i stadens överordnade system för ledning och uppföljning av all verksamhet och ekonomi. Varje år görs en uppföljning av måluppfyllelsen. Under 2027 ska en mer omfattande halvtidsuppföljning och politisk uppföljning genomföras för att säkerställa att staden är på rätt väg för att nå målen år 2030. Det nya miljöprogrammet fastslår också att en analys av miljö- och klimatkonsekvenser inklusive ett rättviseperspektiv ska inkluderas i alla relevanta nämnd- och styrelsebeslut som påverkar uppfyllandet av stadens miljö- och klimatmål.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av utvecklingsenheten inom kvalitetsavdelningen i samråd med förvaltningens övriga avdelningar.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till det föreslagna miljöprogrammet då det är välgrundat utifrån bland annat miljötillståndet i staden, internationella överenskommelser och nationella mål.

Gängse giltighetstid för stadens styrdokument har varit fyra år. Giltighetstiden för miljöprogrammet har förlängts till sex år, vilket förvaltningen tror både har fördelar och nackdelar. Positivt utifrån perspektivet att programmet bättre harmoniserar med andra nationella och internationella överenskommelser och program samt att staden får mer tid att implementera arbetet och hinna uppnå resultat. Långa giltighetstider kan dock även medföra negativa aspekter såsom att programmet baseras på en verklighet och kunskapsnivå som rådde när det författades. Utvecklingen går i en snabb takt och miljöprogram 2024-2030 riskerar att bli inaktuellt redan under sin giltighetstid.

Det finns många styrdokument inom staden. Styrdokument som ofta angränsar till och ibland överlappar varandra. Miljöprogrammet anges vara utformat för att vara ett paraplydokument till ett antal handlingsplaner och andra dokument, som fördjupar miljöprogrammets delområden. Förvaltningen föreslår att korta ner programmet i syfte att öka läsbarheten och göra programmet mer lättillgängligt. Sjuttiotvå sidor anser förvaltningen vara mycket för ett paraplydokument som kort ska beskriva målområden och använda handlingsplaner och andra tillhörande dokument för djupare beskrivningar. Förvaltningen önskar även att det tydliggörs vilka handlingsplaner och andra dokument som miljöprogrammet är tänkt att vara paraplydokument för.

Förvaltningen saknar en problematisering kring ekonomiska aspekter och hur de påverkar möjligheterna till måluppfyllnad. Det är exempelvis kostnadsdrivande att ställa utökade krav på entreprenörer och leverantörer samt implementera nya sätt att arbeta. Möjligheten till att nå en högre grad av måluppfyllnad kan komma begränsas om mer ska inrymmas inom de befintliga budgetramarna. Förvaltningen anser att stadsmiljönyckeln behöver ses över och utvecklas för att bättre motsvara nya krav på skötsel, innehåll och funktioner i stadens parker och grönområden. Investeringar kommer att krävas för uppfyllnad av miljöprogram 2024-2030. Förvaltningen menar att staden bör utreda möjligheten

att ersätta det befintliga systemet för klimatinvesteringsmedel med ett system där centrala investeringsmedel kan sökas för en bredare palett av investeringar som kopplar an till uppfyllnad av miljöprogram 2024-2030.

Förvaltningen ser också att miljö- och klimatsamordnaren har en tydlig nyckelroll för att driva arbetet framåt med miljöprogram 2030 och övriga styrdokument inom området. I dagsläget får stadsdelsförvaltningarna årligen särskilda medel för rollen vilket medför att rollen kan uppfattas som en tidsbegränsad särskild satsning vilket kan skapa osäkerhet kring långsiktiga satsningar.

I målområde 1 om *"En rättvis och inkluderande omställning"* står det att stadsdelsförvaltningarna ska ges en tydligare roll i hur invånarna ska göras delaktiga och ges inflytande i omställningen. Förvaltningen ser behov av samordning och vägledning kring hur ett arbete kring rättvise- och jämställdhetsaspekterna i omställningen kan genomföras, utifrån stadsdelsförvaltningarnas uppdrag och rådighet. Indikatorer saknas för målområdet vilket förvaltningen efterfrågar för att lättare förstå det nya uppdraget, dess omfattning och hur resultatet av förvaltningens arbete ska mätas.

Målområde 2 om *"Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck"*. Förvaltningen ställer de stadsgemensamma miljökraven i avtal med parkdrift- och anläggningsentreprenörer. Miljökraven omfattar bland annat krav på drivmedel till fordon och arbetsmaskiner. Förvaltningen ser ett behov av kompetensstöd kring dessa frågor vid upphandling samt tydligare delmål för att stadens målsättning om en fossilbränslefri stadsmiljöverksamhet ska kunna uppnås.

Tillgången på kommunaltekniska ytor är viktig i förvaltningens arbete med lagring av material, återbruk och ett sätt att minska antalet tunga transporter i staden. Förvaltningen anser att frågan behöver behandlas i kommande översiktsplanarbete.

Förvaltningen har infört källsortering i vissa parker. För ytterligare utbyggnad inväntar stadsdelsförvaltningen att ett stadsövergripande strategiskt beslut tas kring hur skötseltransporter till och från dessa kärl ska genomföras. Exempelvis kräver mindre parkvägar ofta mindre fordon för transporter, vilket gör att transporter till kärl i park inte kan göras av samma fordon som används på gata. I den täta stenstaden är parkmark en bristvara. Förvaltningen anser därför att det är nödvändigt att finna lösningar kring den fastighetsnära avfallshanteringen som inte innebär att grönyta tas i anspråk.

I en stad som expanderar är ekologisk kompensation ett viktigt verktyg för att kunna värna och bibehålla de ekologiska funktioner som finns i grönstrukturen. Kompensationen ska vara i paritet till de värden som går förlorade vid en exploatering. Stadens arbete med ekologisk kompensation bedrivs idag huvudsakligen inom ramen för enskilda exploateringsprojekt. Det saknas ett sammanhållet arbete med ekologisk kompensation på strategisk nivå där ny metodik kombinerat med innovativa finansieringsmodeller för kompensation tas tillvara och utvecklas. En tydligare beslutsgång efterfrågas med möjlighet att delta i framtagandet av kompensationsåtgärder. De gröna kilarna, som fungerar som spridningskorridorer, är exempelvis viktiga element för biologisk mångfald, vilka behöver skyddas i samband med exploatering.

Förvaltningen anser att det finns behov av en stärkt områdesplanering i samband med exploatering i staden för att säkerställa att tillräcklig grönyta avsätts för att möjliggöra ökad krontäckningsgrad och en god dagvattenhantering.

Det stadsövergripande trädmålet, som bland annat innebär att ett nedtaget träd ska ersättas med två i anlagda parker, ska följas av samtliga berörda förvaltningar i staden. Förvaltningen är positiv till det föreslagna trädmålet och har ambitionen att ersätta träd som tas ned, både med tanke på klimat och biologisk mångfald men även av kulturhistoriska och estetiska skäl. Förvaltningen efterfrågar en tydlig beskrivning av vad som definieras som träd och vad som avses med ”anlagd park”. Efterfrågas gör även en beskrivning av hur trädmålet ska finansieras.

Förvaltningen anser även att det i dagsläget saknas övergripande områdesvisa trädplaner för ökad krontäckningsgrad på hårdgjorda ytor, vilket skulle underlätta och medföra att förvaltningar arbetar åt samma håll.

Målområde 4 om ”*Ett klimatanpassat Stockholm*”.

Ett förändrat klimat kommer bland annat innebära en ökad och alltmer intensiv nederbörd, med större behov av utjämning och fördröjning av vattenflöden. Högre krav på lokalt omhändertagande av dagvatten vid ombyggnationer och exploatering innebär också att parkmark kan behöva tas i anspråk för rening och fördröjning. Detta ställer krav på samarbeten, nya avtal och diskussion kring fördelning av medel mellan fackförvaltningar, stadsdelsförvaltningar och ledningsägare.

Multifunktionella ytor ställer höga krav på en förtydligad gränssnittslista, till exempel gällande dagvattenanläggningar som förläggs i parkmiljö men som tar hand om dagvatten från trafik och

intelligande fastigheter. Dessa ytor är dessutom ofta kostsammare att både investera i och att underhålla.

Målområde 5 om ”*Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm*”. Konsumtionsmönster och materialval behöver förändras till förmån för cirkulära flöden. Stadens förvaltningar och bolag ska gå från användande av engångsprodukter till flergångsalternativ. Förvaltningen vill lyfta att denna omställning kräver att verksamheterna har resurser och organisation för att kunna hantera nya flöden där flergångsprodukter behöver tvättas och på andra sätt hanteras.

Stadens verksamheter är under ständig utveckling vilket ger upphov till ett stort flöde av inventarier och andra produkter som köps in, avyttras via Stocket eller slängs. I syfte att minska konsumtion och öka cirkulära flöden föreslår förvaltningen att det bör utredas om staden kan införa ett system för leasing av inventarier på ett liknande sätt som de arbetar i andra kommuner, exempelvis Göteborgs stads leasing AB (GSL).

Till ärendet tillhörande ”Bilaga 2 förslag till indikatorer” listas ett större antal förslag på indikatorer. Förvaltningen anser att de föreslagna indikatorerna i listan behöver förtydligas då det är oklart hur indikatorn är tänkt att fungera och vilken förvaltning/bolag som berörs av indikatorn.

Vidare anser förvaltningen det positivt att indikatorn för andel ekologiska livsmedel i kronor kompletterats med en indikator för andelen ekologiska livsmedel i kilo.

Förvaltningen erfar att indikatorn ”Relativ energianvändning” är problematisk. Dels på grund av att rådighet i vissa fall saknas där hyresgästen står för energikostnaden samt i de fall där energianvändningen ingår i lokalhyran men fastighetsägaren saknar möjlighet att särredovisa energianvändningen som hör till lokalen.

Jesper Ackinger
Stadsdelsdirektör
Norra innerstadens
stadsdelsförvaltning

Maria Härenstam
Avdelningschef
Norra innerstadens
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Remiss av miljöprogram 2024-2030

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Jesper Ackinger, Stadsdelsdirektör	2024-05-28
Maria Härenstam, Avdelningschef	2024-05-28